

UZASADNIENIE

W pozwie, który wpłynął do Sądu Okręgowego w Łodzi w dniu 18 lipca 2013 r. powódka D. P. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanych P. L., E. W., T. B. i W. J., kwoty 250.000 złotych za śmierć brata K. P. z ustawowymi odsetkami od daty wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwoty po 100 złotych miesięcznie tytułem renty płatnej do 10-tego każdego miesiąca począwszy od grudnia 2007 r. do chwili obecnej i na przyszłość z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminu płatności którejkolwiek z rat a nadto zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki kosztów procesu oraz kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych oraz zwolnienie powódki od kosztów sądowych w całości. Sprawa została zarejestrowana pod numerem II C 973/13.

(pozew D. P. (1) – k. 2 - 5)

W odpowiedzi na pozew, z dnia 20 września 2013 roku, pełnomocnik P. L. wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powódki D. P. (1) na rzecz pozwanego P. L. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych; a nadto wniósł o połączenie sprawy ze sprawą E. P. (1) (sygn. akt II C 974/13) z uwagi na ścisły związek, w jakim obie sprawy pozostają ze sobą, jak również fakt, iż roszczenia powódek mogłyby być objęte jednym pozewem, sprawy należą do tego samego trybu postępowania i toczą się przed tym samym sądem, a także zawieszenie przedmiotowego postępowania do czasu uprawomocnienia się wyroku w sprawie IV K 179/09.

(odpowiedź na pozew – k. 81 - 92)

W odpowiedzi na pozew, z dnia 3 października 2013 roku, E. W., wskazał iż nie zgadza się z twierdzeniami powódki i wnosi o oddalenie powództwa wobec uznania żądań powódki za bezpodstawne.

(odpowiedź na pozew – k. 120-120 verte)

W pozwie, który wpłynął do Sądu Okręgowego w Łodzi w dniu 18 lipca 2013 r. powódka E. P. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanych P. L., E. W., T. B. i W. J., kwoty 288.352 złotych za śmierć syna K. P. z ustawowymi odsetkami od daty wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwoty po 100 złotych miesięcznie tytułem renty płatnej do 10-tego każdego miesiąca począwszy od grudnia 2007 r. do chwili obecnej i na przyszłość z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminu płatności którejkolwiek z rat a nadto zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki kosztów procesu oraz kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych oraz zwolnienie powódki od kosztów sądowych w całości. Sprawa została zarejestrowana pod numerem II C 974/13.

(pozew E. P. (1) – k. 3-6 , akt II C 974/13)

W odpowiedzi na ten pozew, dnia 18 września 2013 roku, pełnomocnik P. L. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki E. P. (1) na rzecz pozwanego P. L. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych; a nadto wniósł o połączenie sprawy ze sprawą z powództwa D. P. (1) (sygn. akt II C 973/13) powtarzając swą argumentację z odpowiedzi na pozew, powołanej sprawy.

(odpowiedź na pozew – k. 84-95 , akt II C 974/13)

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi II Wydział Cywilny z dnia 1 października 2013 roku sprawa II C 974/13 została połączona do wspólnego rozpoznania ze sprawą II C 973/13.

(postanowienie – k. 102 , akt II C 974/13)

W odpowiedzi na pozwy z dnia 14 października 2013 roku W. J., wskazał swój pogląd na sprawę, nie zgadzając się z twierdzeniami powódek oraz podważając ich faktyczne relacje z synem i bratem.

(odpowiedź na pozew – k. 143-143 verte)

W odpowiedzi na pozew z dnia 18 października 2013 roku, E. W., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zawieszenia postępowania cywilnego wobec toczącego się postępowania karnego.

(odpowiedź na pozew – k. 146-146 verte)

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi II Wydział Cywilny z dnia 5 sierpnia 2013 roku powódka D. P. (1) została zwolniona z kosztów sądowych w przedmiotowej sprawie.

(postanowienie – k. 58)

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi II Wydział Cywilny z dnia 9 sierpnia 2013 roku powódka E. P. (1) została zwolniona z kosztów sądowych w przedmiotowej sprawie.

(postanowienie – k. 66, akt II C 974/13)

W piśmie z dnia 3 lutego 2014 roku, pełnomocnik pozwanego W. J. wniósł nadto o oddalenie powództw w całości, zasądzenie od powódek na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania oraz zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania karnego związanego ze sprawą.

(pismo z dnia 3 lutego 2014 roku – k. 421-424)

W piśmie z dnia 23 stycznia 2014 roku pełnomocnik pozwanego T. B. wniósł o odrzucenie pozwu D. P. (1) oraz oddalenie powództwa E. P. (1) a także zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(pismo z dnia 23 stycznia 2014 roku – k. 388 - 391)

W piśmie z dnia 6 lipca 2016 roku pełnomocnik powódki rozszerzył powództwo i wniósł o zasądzenie na rzecz powódki E. P. (1): w zakresie renty - zasądzenie od pozwanych solidarnie kwoty 465 złotych, płatnej do 10-tego każdego miesiąca począwszy od grudnia 2007 r. do chwili obecnej i na przyszłość z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminu płatności którejkolwiek z rat; w zakresie odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej – zasądzenie od pozwanych solidarnie kwoty 58.092 złote z ustawowymi odsetkami od kwoty 38.352 zł od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty i od kwoty 19.740 złotych od daty rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty.

(rozszerzenie powództwa z dnia 6 lipca 2016 roku – k. 1082)

W piśmie z dnia 24 sierpnia 2016 roku pełnomocnik pozwanego E. W. wniósł o oddalenie powództwa w rozszerzonym, pismem pełnomocnika powódki E. P. (1), zakresie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(pismo z dnia 24 sierpnia 2016 roku – k. 1109 -1111)

W piśmie z dnia 25 sierpnia 2016 roku pełnomocnik pozwanego P. L. wniósł o oddalenie powództwa w rozszerzonym pismem pełnomocnika powódki E. P. (1) zakresie.

(pismo z dnia 25 sierpnia 2016 roku – k. 1112- 1113)

W piśmie z dnia 5 września 2016 roku pełnomocnik pozwanego T. B. wniósł o oddalenie powództwa w rozszerzonym pismem pełnomocnika powódki E. P. (1) zakresie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(pismo z dnia 5 września 2016 roku – k. 1130 – 1130 verte)

W piśmie z dnia 23 maja 2017 roku pełnomocnik powódki ponownie rozszerzył powództwo i wniósł o zasądzenie na rzecz powódki E. P. (1) w zakresie odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej – zasądzenie od pozwanych solidarnie kwoty 100.000 złotych z ustawowymi odsetkami od kwoty 38.352 zł od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty i od kwoty 19.740 złotych od daty 23 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty a od kwoty 41.908 złotych do dnia rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty.

(rozszerzenie powództwa z dnia 23 maja 2017 roku – k. 1301-1302)

Na rozprawie w dniu 14 lipca 2017 roku pełnomocnik powódek poparł powództwo w rozszerzonym zakresie. Natomiast pełnomocnicy pozwanych P. L., W. J., T. B. i E. W. oświadczyli, iż nie zmieniają swych stanowisk i wnoszą o oddalenie powództwa również w części rozszerzonej.

(e-protokół – k. 1360 , 00:02:45 - 00:03:39 , k. 1360 verte, 00:03:50 – 00:04:25)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 30 listopada 2007 roku wskutek czynu zabronionego z użyciem broni palnej zmarł K. P..

W związku z powyższym czynem, toczyło w tutejszym Sądzie się postępowanie karne przeciwko pozwany: P. L., E. W., T. B. i W. J..

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 17 grudnia 2012 roku wydanym w sprawie sygn. akt IV K 179/09, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 grudnia 2016 roku w sprawie sygn. II AKa 129/16 uznał P. L. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. polegającego na tym, iż w nieustalonym dniu w okresie czasu pomiędzy czerwcem 2007 roku a sierpniem 2007 roku w Ł., chcąc aby E. W. dokonał czynu zabronionego polegającego na nakłonieniu innych osób do dokonania zabójstwa K. P., nakłonił go do tego, i za to na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. wymierzył mu karę 13 lat pozbawienia wolności.

Pozwanego E. W. Sąd Okręgowy w Łodzi uznał za winnego czynu z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. polegającego na tym, iż działając w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, w okresie od czerwca 2007 roku do listopada 2007 roku w Ł. podżegał W. J. i T. B. do dokonania zabójstwa K. P., dokonanego następnie przez wyżej wymienionych w dniu 30 listopada 2007 roku w Ł., i za to na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. wymierzył mu karę 15 lat pozbawienia wolności.

Pozwanych T. B. i W. J. Sąd Okręgowy w Łodzi uznał za winnych czynu z art. 148 § 1 k.k. polegającego na tym, iż w dniu 30 listopada 2007 roku w Ł., działając wspólnie i w porozumieniu, w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia z użyciem broni palnej K. P. dokonali zabójstwa wymienionego pokrzywdzonego w ten sposób, że po uprzednim podziale ról obaj oskarżeni przyjechali samochodem marki o (...) należącym do T. B. a kierowanym przez W. J. i po zaparkowaniu go w pobliżu posesji przy ul. (...) oczekiwali na przybycie pokrzywdzonego, po czym T. B. podążył za K. P. i na klatce schodowej wymienionej posesji oddał do pokrzywdzonego dwa strzały z bliskiej odległości z broni palnej nieustalonego typu, powodując rany postrzałowe głowy, klatki piersiowej i prawego śródreżcza i w rezultacie powodując uszkodzenia ciała w postaci uszkodzeń mózgu i rozległych uszkodzeń narządów klatki piersiowej skutkujące zgonem K. P., podczas gdy w tym czasie W. J. godząc się na realizację czynności wykonanych przez T. B. i podczas ich wykonywania pozostawał w samochodzie zajmując miejsce kierowcy, którym to pojazdem po zdarzeniu odjechał wraz z T. B., i za to na podstawie art. 148 § 1 k.k. wymierzył im odpowiednio kary 25 i 15 lat pozbawienia wolności. Nadto na skutek skazania T. B. dodatkowo za pozostający w związku ze sprawą czyn wypełniający dyspozycję art. 263 § 2 k.k. i art. 171 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Sąd wymierzył mu karę łączną 25 lat pozbawienia wolności. Wyrok jest prawomocny w stosunku do każdego z pozwanych.

(okoliczności bezsporne ; akt zgonu K. P. – k. 1175 ; wyrok Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 17 grudnia 2012 roku w sprawie sygn. IV K 179/09 - k. 9-14 , w zw. z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 grudnia 2016 roku w sprawie sygn. II AKa 129/16 – k. 1184)

K. P. był synem powódki E. P. (1) oraz bratem powódki D. P. (1). W chwili śmierci miał skończone 32 lata.

(okoliczności bezsporne; akt zgonu K. P. – k. 1175 , odpis aktu małżeństwa E. P. – k. 1178, odpis aktu urodzenia D. P. (1) – k. 1176)

Rodzina mieszkała razem, jednakże po przeprowadzce do mieszkania przy ul. (...) w Ł., zmarły K. P., przebywał także poza miejscem zamieszkania matki – zwykle przebywając w noclegowniach (chcąc uzyskać mieszkanie socjalne), a także na strychu kamienicy, w której znajdowało się mieszkanie matki (gdy przyszedł do matki pijany). Zmarły ukończył szkołę podstawową na poziomie 6-7 klasy z powodu choroby – schizofrenii. W wieku 15-16 lat zmarły przestał uczęszczać do szkoły i opiekował się rodzicami powódki, nie zdołał ukończyć także szkoły specjalnej, jednakże ukończył kurs spawacza i pracował dorywczo w zawodzie. K. P., pracował także przy pracach ogólnobudowlanych, wyjeżdżał na zbiory winogron do Hiszpanii lub do pracy przy budowie domów w B.. Od roku 2003 zmarły, pomimo braku zameldowania, zamieszkiwał z powódką E. P. (1) i jej córką D., z powodu wywołanych chorobą problemów z uzyskiwaniem dochodu pozwalającego mu na wynajęcie mieszkania. Zmarły nie miał funduszy na wynajem mieszkania i dlatego rodzina starała się o zamianę mieszkania na takie posiadające dwa pokoje, aby móc mieszkać z K. P. – decyzja o zamianie nie została podjęta przed śmiercią pokrzywdzonego. Syn powódki szybko się denerwował, leczył się psychiatrycznie, zażywał leki psychotropowe. Z uwagi na ginące z mieszkania przedmioty, K. P. nie posiadał kluczy do mieszkania matki i opuszczał je zaraz po przebudzeniu. Syn oddawał powódce E. P. (1) zarobione przez siebie pieniądze (ok. 100 - 200 zł), nadto pomagał jej w prowadzeniu działalności gospodarczej - szwalni. Po 2003 roku zmarły posiadał rentę socjalną, z której pieniądze pozostawiał w domu matki – matka korzystała z tych pieniędzy przeznaczając je na wyżywienie rodziny. Z zarobionych przez siebie pieniędzy syn kupił powódkom dwukrotnie nowy telewizor, pralkę, zapłacił wpisowe za studia siostry. Nadto z powodu choroby K. P., rodzina pobierała zasiłek pielęgnacyjny w wysokości kolejno 144 złotych a następnie w kwocie 153 złotych miesięcznie. Syn E. P. (1) był bardzo opiekuńczy i pomocny w stosunku do obu powódek. Powódka oczekiwała, że syn wspomże ją na starość. K. P. odwiedzał matkę codziennie o godzinie 19.00, rodzina spędzała razem czas wolny nad wodą, święta i jeździła wspólnie do dalszej rodziny.

(przesłuchanie informacyjne powódki E. P. (1) – k. 216 – 218 w zw. z zeznaniem powódki E. P. (1) - k. 1288 -1289 , zeznania świadka P. M. – k. 218 verte – 219 i k. 781 - 781 verte , zeznania świadka A. G. – k. 219 verte , informacja z dnia 24 stycznia 2008 roku – k.266 , zeznania świadka M. L. – k. 394 verte -395 verte , zeznania świadka P. D. – k. 594- 595 , informacja i dokumenty z Centrum Świadczeń Socjalnych – k. 660 -662 i k. 1214 , zeznania świadka D. W. – k. 705-706, zeznania świadka J. P. – k. 706 -707 , zeznania świadka J. S. – k. 779 verte - 780 verte , skierowanie do lekarza na badania profilaktyczne – k. 862, dokumenty dotyczące pobytu zmarłego za granicą – k.805 -867 , k. 870 – 875 , zeznania powódki D. P. (1) – k. 1286 -1287 verte)

K. P. był najważniejszym dzieckiem dla swojej matki.

(zeznania powódki D. P. (1) – k. 1286)

K. P. był spawaczem, po kursie spawania elektryczno - gazowego. Na miesiąc przed śmiercią posiadał orzeczonego znaczny stopień niepełnosprawności (symbol przyczyny 02-P) i nie pracował, otrzymując zasiłek stały w wysokości ok. 324 - 634 złote miesięcznie. Pokrzywdzony nie złożył zeznania podatkowego za rok 2006. Z informacji o składkach na ubezpieczenie emerytalne do ZUS wynika, iż za K. P. została opłacona 1 składka w kwocie 14,67 złotych, wynikająca z podjęcia przez niego pracy podczas pobytu w zakładzie karnym. (orzeczenie o niepełnosprawności – k. 17, pismo z Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. - Ś. z dnia 21 października 2013 roku – k. 153, decyzja – k. 259, zaświadczenie – k. 272, informacja z dnia 15 stycznia 2014 roku – k. 348, zeznania świadka M. L. – k. 394 verte, odcinek dla adresata

– k. 623, informacja ZUS z 14 marca 2006 roku – k. 624 w zw. z informacją z dnia 22 kwietnia 2014 roku – k. 663, informacja z MOPS z dnia 11 stycznia 2017 roku – k. 1215)

K. P. był osobą wulgarną, agresywną, sprawiającą problemy.

(zeznania świadka P. M. – k. 218 verte - 219, zeznania świadka A. G. – k. 219 verte, zeznania świadka G. G. – k. 220, zeznania świadka B. W. – k. 220 verte – 221 i k. 593 verte , zeznania świadka M. L. – k. 394, zeznania świadka N. P. – k. 395 verte – 396, zeznania świadka M. R. – k. 396 , zeznania świadka W. S. – k. 396 verte , zeznania świadka A. Z. – k. 396 verte , zeznania świadka J. S. – k. 780 - 780 verte, zeznania świadka P. M. – k. 781 - 781 verte, zeznania świadka P. W. – k. 832, zeznania powódki D. P. (1) – k. 1286)

Powódka E. P. (1) podjęła pracę po śmierci syna K. P., potem przeszła na emeryturę. Powódka E. P. (1) od dnia 16 marca 2011 roku pobiera emeryturę w wysokości ok. 936,06 - 1355,73 złotych miesięcznie.

(informacja z ZUS z dnia 23 stycznia 2014 roku – k. 399 , zeznania powódki D. P. (1) – k. 1287)

Siostra K. P. – powódka D. P. (1) pozostawała w zatrudnieniu w charakterze masażysty od dnia 1 października 2007 roku do 9 września 2010 roku a następnie od 12 sierpnia 2011 roku do 20 kwietnia 2013 roku pracowała jako kasjerka w pełnym wymiarze czasu pracy. Od dnia 3 maja do dnia 2 listopada 2013 roku nie przedstawiono jej żadnych ofert pracy i pobierała zasiłek do bezrobotnych. Od 1 kwietnia 2014 roku powódka pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy w kwocie 638,99 złotych. Od dnia 1 września 2014 roku powódka pozostaje w zatrudnieniu w pełnym wymiarze czasu pracy w oparciu o umowę na czas określony (zawartą do dnia 31 grudnia 2024 roku) w charakterze pracownika biurowego za wynagrodzeniem 1680 złotych brutto miesięcznie

(karta rejestracyjna bezrobotnego, dokumenty z Urzędu Pracy, decyzja – k.19-28, umowa o pracę z dnia 12 sierpnia 2011 roku – k. 29, zeznania świadka J. S. – k. 780 verte, zeznania świadka P. M. – k. 781 verte, decyzja o przyznaniu renty – k. 868, raport z realizacji detektywistycznej – k. 1335 – 1339, umowa o pracę z 1 października 2007 roku)

W związku ze śmiercią syna E. P. (1) przeżyła szok, zniszczyła dokumenty dotyczące syna, bardzo schudła, była smutna i zapłakana.

(przesłuchanie informacyjne powódki E. P. (1) – k. 217 verte w zw. z zeznaniem powódki E. P. (1) - k. 1288, zeznania świadka P. M. – k. 219, karta informacyjna leczenia szpitalnego - k. 262-263 i k. 781 verte)

Powódka E. P. (1) w okresie od 08.12.2010 r. do 20.12.2010 r. leczyła przewlekłą zaporową chorobę płuc z ostrym zakażeniem dolnych dróg oddechowych oraz nadczynność tarczycy. Następnie powódka leczyła się psychiatrycznie: od 10.12.2007 r. - leczona w Poradni (...) z rozpoznaniem zaburzeń depresyjno - lękowych mieszanych, kiedy to rozpoczęła leczenie farmakologiczne; od 22.02.2008 r. do 02.04.2008 r. przebywała w Szpitalu im. (...) w Ł. z rozpoznaniem m.in. utrwalonego zaburzenia nastroju. Nadto powódka uczęszczała do psychologa: 2.02.2008 roku – wizyta zakończona hospitalizacją, w 2009 r. przy czym od maja do października nie zgłaszała się, w 2010 r. nie zgłaszała się, w 2011 r. dwie wizyty dnia 01.06.2011 r. i 26.07.2011 r. Następnie powódka zaprzestała leczenia. Wobec powódki wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z dnia 07.05.2008 - niepełnosprawność stopnia umiarkowanego o symbolu 02P, istnienie datowano na okres od 09 kwietnia 2008 roku do 30 maja 2009 roku. (opinia biegłego psychiatry K. W., koperta, k. 885, opinia uzupełniająca – k. 938)

Z punktu widzenia psychologicznego w wyniku tragicznej śmierci syna, u powódki E. P. (1) pojawiły się i utrwaliły zaburzenia afektywne depresyjne i lękowe mieszane. W ocenie psychologicznej zaburzenia te mają bezpośredni związek ze śmiercią syna, a fakt tragicznych i nieprzeciętnych okoliczności spowodował, że powódka nie może przejść żałoby i pogodzić się ze śmiercią syna, idealizuje go i nie jest w stanie wykorzystać racjonalizacji jako mechanizmu obronnego osobowości, żeby wytłumaczyć sobie to co się stało. Powódka uznaje śmierć swojego dziecka jako nadmierną i bezzasadną a możliwość obwiniania sprawców jest powodem ciągłych ruminacji - rozpamiętywania,

pograżania się w ponurych myślach, uruchamiania tendencji odwetowych z jednoczesnym poczuciem bezradności, a więc jest wciąż aktualnym powodem podtrzymującym istniejące zaburzenia.

Utrata syna oznaczała dla powódki utratę szczególnie ważnej więzi emocjonalnej z bliską osobą, wpłynęła na nastrój powódki znacząco go zaburzając, zmieniła jej wyobrażenia o sobie, świecie i innych ludziach, spowodowała zaburzenia w funkcjonowaniu psychicznym polegające na występowaniu silnych zaburzeń snu, apetytu, koncentracji uwagi, motywacji do działania i życia, zakłóciła funkcjonowanie w relacjach rodzinnych i społecznych, była powodem powstania zaburzeń lękowo- depresyjnych utrzymujących się do dziś.

Badanie powódki potwierdza istnienie objawów Zespołu Stresu Pourazowego w postaci silnego emocjonalnego dystresu, lęku i zaburzeń snu, niechcianych i niepokojących myśli, obawy utraty kontroli w sferze myśli i emocji, poczucie niezrozumienia i złego traktowania w wyniku zdarzenia silnie traumatyzującego, mającego miejsce w przeszłości.

Śmierć K. P. spowodowała, że powódka w mniejszym stopniu jest zdolna do radzenia sobie ze stresem w sposób przystosowawczy, a co za tym idzie jest bardziej podatna na dekompensację, reagowanie na trudności z niedostatecznym zasobem sił psychicznych, może z trudem i wysiłkiem podejmować zachowania, które obiektywnie stanowią przeciętne/normalne funkcjonowanie.

W związku z tragiczną śmiercią syna powódka doznała traumy o charakterze sejsmicznym - wstrząsu psychologicznego nacechowanego uczuciem niedowierzania, zaprzeczania rzeczywistości, lęku, rozpacz, żalu, poczucia winy, bezradności i frustracji. Powódka doznała cierpienia o znacznym nasileniu.

W konsekwencji śmierci K. P. funkcjonowanie emocjonalne powódki zostało zaburzone, emocje jakie przeżywa powódka są powodem jej cierpienia, powodują zakłócenia w dotychczasowym funkcjonowaniu wpływając na brak motywacji do działania, wycofanie z relacji interpersonalnych, utratę zainteresowań, niepodejmowanie czynności dotąd wykonywanych lub podejmowanie ich z wysiłkiem i niechęcią.

W ocenie psychologa wskazana jest systematyczna psychoterapia indywidualna z częstotliwością jednego spotkania w tygodniu, długości trwania terapii nie da się określić.

Rokowanie co do ustąpienia objawów zaburzeń mieszanych lękowo- depresyjnych występujących u powódki E. P. (1) w wyniku psychoterapii indywidualnej są niepewne. (opinia biegłego psychiatry E. B. - k. 811-813)

Z psychiatrycznego punktu widzenia po śmierci syna na skutek spowodowanego tym stresu wystąpiły u powódki E. P. (1) zaburzenia stresowe pourazowe, a następnie zaburzenia depresyjno – lękowe. Zaburzenia te nałożyły się na nieprawidłowo ukształtowaną osobowość bierno – agresywną powódki. Zarówno istnienie nieprawidłowo ukształtowanej osobowości jak i brak systematycznego leczenia i jego kontynuacji pogarszają stan psychiczny i rokowanie u E. P. (1). Zakres cierpienia powódki można ocenić jako cierpienia stopnia dużego. Konsekwencją śmierci syna jest wystąpienie zaburzeń depresyjno – lękowych, które skutkują brakiem motywacji do działania, wycofaniem z relacji interpersonalnych, utratą zainteresowania, niepodejmowaniem czynności dotąd wykonywanych lub podejmowanie ich z wysiłkiem i niechęcią. U powódki istniała konieczność leczenia psychiatrycznego, którego nadal powódka wymaga, w tym także przyjmowania leków. Śmierć syna spowodowała, iż powódka ma w znacznym stopniu organiczną zdolność do pracy. Rokowania względem powódki są niepomyślne ponieważ zaburzenia które posiada mają tendencję do utrwalania się, nadto powódka obecnie nie leczy się psychiatrycznie ani nie poddaje psychoterapii. Powódka posiada 10 % uszczerbek na zdrowiu. Na powstanie zaburzeń osobowości powódki nie miał wpływu stres spowodowany śmiercią syna, gdyż ujawniają się one w młodości. U powódki przed śmiercią syna nie występowały jakiegokolwiek objawy zaburzeń psychicznych. Koszt leczenia powódki wynosiłby od 15 do 65 złotych miesięcznie. (opinia biegłego psychiatry K. W., koperta - k. 885, opinia uzupełniająca – k. 939, ustna opinia uzupełniająca – 1076 verte, e – protokół 00:07:17, uzupełniająca opinia biegłego psychologa E. B. – k. 1306)

E. P. (1) potrzebuje całodobowej opieki córki D. z uwagi na swoje próby okaleczenia i próby samobójcze.

(zeznania powódki D. P. (1) – k. 1286)

Koszt prywatnej, miesięcznej psychoterapii powódki E. P. (1) to koszt rzędu 400 złotych miesięcznie.

(uzupełniająca opinia biegłego psychologa E. B. – k. 1305)

Powódka E. P. (1) przerwała leczenie prywatne z powodów finansowych.

(zeznania powódki E. P. (1) - k. 1288 , zeznania powódki D. P. (1) – 1287 verte)

Z punktu widzenia psychologicznego u powódki D. P. (1) zaobserwowano wzmoczone poziomy obawy, stresu, większą gotowość do reagowania napięciem, poczuciem przeciążenia, niższą odporność psychofizyczną, konieczność ponoszenia większych kosztów emocjonalnych przy angażowaniu się w sytuacje trudne i podczas rozwiązywania problemów dnia powszedniego. Obecne funkcjonowanie powódki wskazuje na przeżytą żałobę, brak patologicznej fiksacji na któryś z etapów żałoby. Prawdopodobnie obecne trudności emocjonalne związane są przede wszystkim z bieżącymi problemami, śmierć brata nie stanowi na chwilę obecną kluczowej, bezpośredniej przyczyny ewentualnych trudnych emocji takich jak smutek, uczucie stresu czy przeciążenia. Wpływa na powyższe w sposób pośredni poprzez osłabienie odporności psychoemocjonalnej powódki w przeszłości.

Śmierć brata wywołała u powódki silną reakcję stresową, spowodowała stan żałoby, to znaczy była powodem obniżenia nastroju, przeżywania smutku, żalu, utraty, niezrozumienia i bezradności. Wątek kryminalny dodatkowo wzmógł, silniejsze niż standardowo w sytuacji utraty bliskiego członka rodziny, uczucie lęku, zagrożenia, zburzył zaufanie do ludzi, utrwalił przekonanie, że ludzie mogą być niebezpieczni, a przez to spowodował zwiększenie ostrożności w kontaktach interpersonalnych. Doświadczona utrata zahamowała rozwój emocjonalny powódki, wpłynęła na wzmocnienie tłumienia emocji i korzystania z tego mechanizmu obronnego jako wiodącego, co jest nie przystosowawcze i niekorzystne dla dalszego życia powódki. Powódka doświadczyła silnych negatywnych emocji: wstrząsu psychologicznego, lęku, żalu, smutku, rozpacz, tęsknoty, bezradności, konieczności przejścia żałoby. Cierpienia powódki były znaczne. Obecnie powódka funkcjonuje w obrębie normy.

W konsekwencji śmierci brata powódka doznała obciążenia emocjonalnego, które osłabiło jej odporność psychoemocjonalną. Prawdopodobnie po śmierci brata powódka gorzej radzi sobie ze stresem, szybciej czuje się zmęczona, przeciążona problemami, szybciej może uruchamiać reakcję rezygnacji i bezradności. Konsekwencją śmierci brata była również konieczność wzmoczonej opieki nad matką, zajmowanie się sprawami domu w większym niż wcześniej stopniu, zmiana planów edukacyjnych (przerwa w pobieraniu nauki na studiach).

Utraty pracy i pogorszenia wzroku nie można uznać za bezpośrednią konsekwencję śmierci brata. Istnieje prawdopodobieństwo, że przeżywane emocje, obniżenie odporności psychoemocjonalnej mogły mieć wpływ na funkcjonowanie organizmu w taki sposób, że pośrednio spowodowały pogorszenie widzenia, jednak hipotezy tej nie da się zweryfikować metodami psychologicznymi, nie da się dokonać jednoznacznej oceny.

U powódki D. P. (1) nie występuje konieczność podejmowania psychoterapii. W związku z przeżytym wstrząsem pożądaną i wskazaną formą higieny psychicznej byłaby dla niej psychoterapia indywidualna o częstotliwości jednego spotkania raz na dwa tygodnie.

Śmierć K. P. nie ogranicza funkcji życiowych powódki, nie ogranicza jej zdolności do pracy z przyczyn psychologicznych.

Powódka mogła doznać pogorszenia wzroku w wyniku stresu spowodowanego śmiercią brata, istnieje prawdopodobieństwo, że przeżywane emocje i obniżenie odporności psychoemocjonalnej mogły mieć wpływ na funkcjonowanie organizmu w taki sposób, że pośrednio spowodowały pogorszenie widzenia. (opinia biegłego psychiatry E. B. - k. 817-819)

Z psychiatrycznego punktu widzenia po śmierci brata u powódki D. P. (1) wystąpiła fizjologiczna reakcja żałoby, która została zakończona. Nie wystąpiły natomiast u powódki objawy, które mogłyby uzasadniać rozpoznanie u niej zaburzeń psychicznych, stresu pourazowego. Śmierć brata nie spowodowała u powódki zakłóceń funkcjonowania w życiu codziennym ani też ograniczonej zdolności do pracy. Zakres cierpień powódki był średniego stopnia. Z uwagi na datę śmierci brata, psychoterapia powódki może być w chwili obecnej nie konieczna. (opinia biegłego psychiatry K. W., k. 905, uzupełniająca opinia biegłego psychologa E. B. – k. 1306)

Powódka D. P. (1) od dziecka leczyla się okulistycznie: wada refrakcji – astygmatyzm nadwzroczny oka prawego, z powodu którego powstał u niej zez i niedowidzenie – operacja w 1999 roku. Wobec powódki D. P. (1) wydano dwa orzeczenia o stopniu niepełnosprawności: umiarkowany z dnia 4 września 2008 roku o symbolu 04-O datowany od 15 listopada 2002 roku do 30 września 2012 roku oraz znaczny z dnia 20 listopada 2012 roku o symbolu 04-O datowany od 1 października 2012 roku do 30 listopada 2016 roku – istnienie niepełnosprawności określono w każdym przypadku na istniejące przed 16 – tym rokiem życia. Powódka na tej podstawie mogła wykonywać jedynie pracę w warunkach chronionych. W roku 2012 rozpoznano u powódki jaskrę, jednakże trudno wiązać jej wystąpienie ze śmiercią brata.

(opinia biegłego psychiatry K. W. - k. 903 , opinia biegłego okulisty D. P. (2) – k. 976 – 97, dwa orzeczenia o stopniu niepełnosprawności – k. 49 i 50)

Powódki miały silne więzi rodzinne ze zmarłym K. P. a fakt nocowania poza domem nie stanowi dowodu na brak istnienia tych więzi.

(zeznania powódki D. P. (1) – k. 1286, uzupełniająca opinia biegłego psychologa E. B. – k. 1305)

Powódki, w miarę możliwości finansowych, odwiedzały K. P. w czasie jego osadzenia w jednostce penitencjarnej w roku 2003.

(karta widzeń – k. 566, zeznania powódki D. P. (1) – k. 1287, zeznania powódki E. P. (1) - k. 1289)

Pogrzeb K. P. sfinansował ZUS, rodzina kupiła ubranie i postawiła pomnik ponosząc z tego tytułu koszty w kwocie 5.500 złotych, gdyż zaistniał problem z wypłatą zasiłku pogrzebowego - finalnie rodzina otrzymała zasiłek.

(przesłuchanie informacyjne powódki E. P. (1) – k. 217 w zw. z zeznaniem powódki E. P. (1) - k. 1288)

Powódki chodziły w żałobie po śmierci K. P..

(zeznania świadka P. M. – k. 781 verte, zeznania świadka J. S. – k. 780 verte)

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie powołanych dowodów, w szczególności zeznań świadków, powodów oraz załączonych do akt sprawy dokumentów.

Oceniając materiał dowodowy zebrany w sprawie, należało uznać za wiarygodne zeznania powołanych w sprawie świadków. Dowodom z dokumentów Sąd dał wiarę ponieważ nie budzą wątpliwości co do zawartych w nich okoliczności.

Ustalając okoliczności związane z zakresem i charakterem następstw śmierci K. P. na sferę psychiczną i emocjonalną powódek E. P. (1) i D. P. (1), związku przyczynowego między obecnym stanem ich zdrowia a śmiercią K. P., łączących ich więzi emocjonalnych, stanu psychicznego powódek, rozmiaru doznanych cierpień psychicznych oraz rokowań na przyszłość, Sąd oparł się na opiniach biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii, uznając, że są one pełne, rzetelne i jako takie mogą stanowić obiektywny materiał dowodowy w sprawie. Opinie te sporządzone zostały zgodnie z wymaganiami fachowości i niezbędną wiedzą specjalną. Charakteryzowały się one wewnętrzną spójnością, przejrzystością oraz logiką wyводу, w sposób wyczerpujący, stanowczy i zrozumiały odpowiadały na postawione pytania. Przytoczoną na ich uzasadnienie argumentację należało uznać za w pełni przekonującą, a zgłaszane przez

strony wątpliwości i zastrzeżenia do wniosków opinii biegłego z zakresu psychologii i psychiatrii zostały wyczerpująco wyjaśnione w opiniach uzupełniających.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

W niniejszej sprawie powódki E. P. (1) i D. P. (1) domagały się zasądzenia solidarnie od pozwanych P. L., E. W., T. B. i W. J.: na rzecz powódki D. P. (1) kwoty 250.000 zł za śmierć brata K. P. wraz z ustawowymi odsetkami od daty wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwoty po 100 złotych miesięcznie tytułem renty płatnej do 10-tego każdego miesiąca począwszy od grudnia 2007 r. do chwili obecnej i na przyszłość z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminu płatności którejkolwiek z rat nadto zasądzenie kosztów procesu oraz kosztów zastępstwa procesowego; na rzecz E. P. (1) kwoty 288.352 złotych za śmierć syna K. P. z ustawowymi odsetkami od daty wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwoty po 465 złotych miesięcznie tytułem renty płatnej do 10-tego każdego miesiąca począwszy od grudnia 2007 r. do chwili obecnej i na przyszłość z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminu płatności którejkolwiek z rat oraz odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej – zasądzenie od pozwanych solidarnie kwoty 100.000 złotych z ustawowymi odsetkami od kwoty 38.352 złotych od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty i od kwoty 19.740 złotych od daty 23 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty a od kwoty 41.908 złotych do dnia rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty.

Zdarzeniem, z którego strona powodowa wywodziła swoje roszczenia, była śmierć K. P., będącego odpowiednio bratem i synem powódek, do której doszło w dniu 30 listopada 2007 roku na skutek czynu zabronionego popełnionego przez pozwanych. W stosunku do sprawców przedmiotowego zdarzenia zapadł prawomocny wyrok karny skazujący.

W tym miejscu wskazać należy, że w orzecznictwie przyjmuje się, że najbliższym członkom rodziny zmarłego nie przysługuje roszczenie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 446 § 4 k.c., gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., sygn. akt II CSK 248/10). Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Dlatego, Sąd poddał analizie podstawę prawną dochodzonych przez powoda roszczeń, podaną w pozwie (art. 23 k.c. w zw. z art. 448 k.c.).

Obecnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest już jednolite stanowisko, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dobra osobistego członków rodziny zmarłego w postaci szczególnej więzi rodzinnej i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., jeżeli śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 22 października 2010 r., sygn. akt III CZP 76/10, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 42, z dnia 13 lipca 2011 r., sygn. akt III CZP 32/11, OSNC 2012, nr 1 poz. 10, III CZP 93/12, z dnia 7 listopada 2012 r., sygn. akt III CZP 67/12 z przytoczonymi tam orzeczeniami oraz wyrokami Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2010 r., sygn. akt IV CSK 307/09, OSNC-ZD 2010, nr C, poz. 91, z dnia 25 maja 2011, sygn. akt II CSK 537/10, z dnia 11 maja 2011 r., sygn. akt I CSK 621/10 i z dnia 15 marca 2012 r., sygn. akt I CSK 314/11).

Katalog dóbr osobistych opisany w art. 23 k.c. ma charakter otwarty.

W literaturze i orzecznictwie przyjmuje się, że ochroną objętą w art. 23 k.c. są również takie dobra osobiste jak: pamięć po zmarłych, tradycja rodzinna, więzy rodzinne, prawo do planowania rodziny. Więzy rodzinne stanowią fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny i z mocy art. 18 i 71 Konstytucji podlegają ochronie prawnej. Sąd Okręgowy orzekający w niniejszej sprawie podziela te zapatrywania. Nie ulega bowiem wątpliwości, że rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa podlega ochronie prawa, zaś więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc. Prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi zatem dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art.

23 i 24 k.c., co oznacza, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków jej rodziny i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Nie można zaaprobować stanowiska, że przepisy art. 445 i 446 §4 k.c. należy traktować jako *lex specialis* w stosunku do regulacji z art. 448 k.c., czego skutkiem jest brak możliwości dochodzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej.

W tym zakresie Sąd Okręgowy przychyliła się do tezy wyrażonej w uzasadnieniu wspomnianej wcześniej uchwały Sądu Najwyższego III CZP 76/10 z dnia 22 października 2010 roku, że dodanie art. 446 § 4 k.c. spowodowało zmiany w ogólnej wykładni przepisów art. 448 k.c. oraz art. 446 §3 k.c. poprzez zawężenie katalogu osób mogących ubiegać się o takie zadośćuczynienie do osób najbliższych (art. 448 k.c.), które nie muszą już wykazywać jakichkolwiek dodatkowych przesłanek poza wymienionymi w tym przepisie oraz do wiązania funkcji art. 446 § 3 k.c. wyłącznie z ochroną majątkową. Podobnie na ten temat wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Łodzi m.in. w wyrokach z dnia: 14 kwietnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt I ACa 178/10, 10 kwietnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt I Aca 1362/12.

W przedmiotowej sprawie, powódki mogą skutecznie domagać się zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 23 k.c. Zastosowanie art. 448 k.c. w przypadku śmierci osoby bliskiej jest bowiem uzasadnione w sytuacjach wyjątkowych, kiedy można mówić o tym, że doszło do naruszenia dobra osobistego. Zdaniem Sądu, taką szczególną sytuacją będzie niewątpliwie ochrona szczególnego dobra osobistego, jakim jest więź pomiędzy dzieckiem a rodzicami oraz pomiędzy rodzeństwem i prawo do niezakłóconego funkcjonowania pełnej rodziny. Naruszoną dobrem osobistym, uzasadniającym zastosowanie art. 448 k.c., jest w takim przypadku zaburzone funkcjonowanie rodziny (podobne stanowisko wyraził Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 2 lipca 2013 r. w sprawie o sygn. akt I ACa 225/13).

Bezspornie trudno jest ocenić i wyrazić w formie pieniężnej cierpienia doznane w wyniku śmierci osoby bliskiej. Jednak nie ulega wątpliwości, że krzywda po stracie dziecka, biorąc pod uwagę rodzaj i siłę wzajemnych więzi, jest jedną z najbardziej dotkliwych. Jak wynika z przeprowadzonego w niniejszej sprawie postępowania dowodowego śmierć syna wywołała u powódki silne reakcje emocjonalne. Rozmiar doznanych przez E. P. (1) cierpień psychicznych był bardzo duży. Odczucie bólu było tym większe, że ta śmierć była nagła, nieprzewidywana, spowodowana działaniem osoby trzeciej. Powódka nadal emocjonalnie wspomina, a przeżycie tak traumatycznej sytuacji niewątpliwie zwiększa rozmiar doznanych przez powódkę cierpień.

W wyniku przedwczesnej śmierci K. P. jego rodzina doznała ogromnej straty. Powódka E. P. (2) zawsze mogła liczyć na wsparcie i pomoc syna, który stanowił dla niej podporę, był jej ukochanym dzieckiem - zatem łącząca ich więź była bardzo silna. Powódka bardzo przeżyła utratę syna. W związku z doznany szokiem i stresem powódka doznała Zespołu Stresu Pourazowego, nadto pojawiły się i utrwały zaburzenia afektywne depresyjne i lękowe mieszane a zaburzenia te mają bezpośredni związek ze śmiercią syna, co powoduje konieczność leczenia psychiatrycznego i terapii z psychologiem. Powódka po śmierci syna zmuszona była zażywać leki psychotropowe. Stratę związaną ze śmiercią syna powódka będzie odczuwała do końca życia. Mimo upływu czasu fakt tragicznych i nieprzeciętnych okoliczności spowodował, że powódka nie może przejść żałoby i pogodzić się ze śmiercią syna, idealizuje go i nie jest w stanie wykorzystać racjonalizacji jako mechanizmu obronnego osobowości. Bez znaczenia, w tym miejscu pozostaje fakt, iż powódka zaprzestała leczenia z powodu niełatwej sytuacji majątkowej i braku środków na leczenie prywatne.

Należy wskazać, że doszło u E. P. (1) do powstania mogących mieć związek ze śmiercią syna zaburzeń w jej funkcjonowaniu i doznała trwałego uszczerbku na zdrowiu (10%). Rozmiar odczuwanych przez nią cierpień psychicznych był bardzo duży, w miarę upływu czasu powódka nie zaadoptowała się do nowej sytuacji życiowej. Obecnie E. P. (1) jest w złym stanie psychicznym a rokowania na przyszłość nie są dobre.

Kierując się przedstawionymi wyżej względami, Sąd uznał, że doznana przez powódkę krzywdę rekompensuje kwota w wysokości 200.000 zł. Jednakże w ocenie Sądu, mimo iż cierpienia i odczuwanie bólu są w znacznej mierze sprawą

subiektywną, mając na uwadze powyższe okoliczności, domaganie się przez powódkę zadośćuczynienia w kwocie powyżej 200.000 zł jest żądaniem wygórowanym, dlatego w pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Powódka D. P. (1) domagała się zasądzenia od pozwanych tytułem zadośćuczynienia za śmierć brata solidarnie kwoty 250.000 zł z ustawowymi odsetkami od daty wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Utrata brata - osoby dla niej bardzo bliskiej, wywołała u niej bardzo silne reakcje emocjonalne. Wiązało się to się z poczuciem straty, bólem, smutkiem oraz przygnębieniem. Łączące powódkę z bratem relacje były dobre, spędzali ze sobą dużo czasu, spędzając ze sobą czas wolny, święta, itp. Powódka w przeszłości mogła liczyć na jego wsparcie i pomoc.

Okolicznością, która zwiększyła zakres odczuwanej przez powódkę krzywdy, był pogarszający się po śmierci brata stan zdrowia jej matki, konieczność opieki nad nią przez córkę.

Oczywistym jest, że strata ojca będzie odczuwana przez powódkę do końca życia, jednakże nie bez znaczenia pozostaje okoliczność, że natężenie poczucia bólu wraz z upływem czasu ulega zmniejszeniu. W chwili śmierci K. P. powódka D. P. (1) była już dorosłą ludźmi, nie doznała straty brata jako dziecko, kiedy następował jej emocjonalny rozwój. Nadto powódka po śmierci brata zajęła się pracą i matką dlatego w chwili obecnej, z uwagi na upływ czasu, nie jest już potrzebna psychoterapia powódki.

Śmierć brata nie spowodowała u D. P. (1) zaburzeń psychopatologicznych, a jedynie krótkotrwałą reakcją żałoby o umiarkowanym nasileniu, bez konieczności stosowania terapii. Okres żałoby już się zakończył, a powódka znajduje się w dobrym stanie psychicznym.

Z powołanych wyżej względów Sąd uznał, iż odpowiednią kwotą zadośćuczynienia na rzecz powódki D. P. (1) stanowi kwota w wysokości 100.000 zł.

W pozostałym zakresie żądanie powódek, jako nieuzasadnione, podlegało oddaleniu.

Strona powodowa domagała się zasądzenia na rzecz powódki E. P. (1) solidarnie pod pozwanych kwoty 100.000 złotych z tytułu odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem się jej sytuacji życiowej po śmierci syna, wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 38.352 złotych od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty i od kwoty 19.740 złotych od daty 23 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty a od kwoty 41.908 złotych do dnia rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty.

W myśl art. 446 § 3 k.c. Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej.

Zakresem odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c. objęty jest uszczerbek określany mianem pogorszenia się sytuacji życiowej wskutek śmierci poszkodowanego, wywołanej uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia. W orzecznictwie wskazuje się, iż znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego (niewyczerpujące hipotezy art. 446 § 2 k.c.), jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną. Sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci dziecka nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania. Jeśli jednak te negatywne emocje wywołały chorobę, osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przewycięzania trudności dnia codziennego, to, bez szczegółowego dociekania konkretnych zdarzeń lub stopnia ich prawdopodobieństwa, można na zasadzie domniemania faktycznego (art. 231 k.p.c.) przyjąć, że pogorszyły one dotychczasową sytuację życiową osoby z najbliższego kręgu rodziny zmarłego. Prawidłowa wykładnia określenia "stosowne odszkodowanie" w art. 446 § 3 k.c. powinna uwzględniać nie tylko okoliczności konkretnej sprawy, ale także wartość ekonomiczną odszkodowania. Musi ono wyrażać taką kwotę, która odczuwalna jest jako realne, adekwatne przysporzenie zarówno przez uprawnionego, jak i z obiektywnego punktu widzenia uwzględniającego ocenę większości rozsądnie myślących ludzi. Pogorszenie się sytuacji życiowej osoby najbliższej może polegać na utracie zdrowia (rozstroju psychicznym) doznanej w wyniku

silnego wstrząsu psychicznego spowodowanego tragiczną śmiercią osoby bezpośrednio poszkodowanej (wyrok SN z dnia 30 czerwca 2004 r., IV CK 445/03, LEX nr 173555, wyrok SN z dnia 8 maja 1969 r., II CR 114/69, LEX nr 1037). Należy jednak podkreślić, iż przy ocenie wpływu wstrząsu psychicznego spowodowanego śmiercią osoby najbliższej na ogólną sytuację życiową pokrzywdzonego pod kątem widzenia przesłanki z art. 446 § 3 k.c. należy mieć na uwadze, że pogorszenie się sytuacji życiowej musi być obiektywnym i przyczynowo uzasadnionym wynikiem śmierci osoby najbliższej, a nie wynikać tylko z subiektywnych reakcji i ich życiowych konsekwencji (wyrok SN z dnia 4 listopada 1980 r., IV CR 412/80, LEX nr 8277). Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej może przejawiać się także w utracie wsparcia i pomocy w różnych sytuacjach życiowych (wyrok SN z dnia 13 maja 1969 r., II CR 128/69, LEX nr 4673).

Przesłanką zasądzenia odszkodowania jest wystąpienie znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego. Ocena czy żądanie jest uzasadnione wymaga ustalenia, jaka była sytuacja życiowa rodziny zmarłego przed wypadkiem oraz czy i o ile uległa ona pogorszeniu na skutek jego śmierci. Przy czym pogorszenia sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c. nie można sprowadzać do prostego zmniejszenia dochodów lub zwiększenia wydatków najbliższych członków rodziny zmarłego. Pojęcie to ma sens o wiele szerszy. Szkody majątkowe prowadzące do znacznego pogorszenia bieżącej lub przyszłej sytuacji życiowej osoby najbliższej zmarłemu są często nieuchwytnie lub trudne do obliczenia. Często wynikają z obniżenia aktywności życiowej i ujemnego wpływu śmierci osoby bliskiej na psychikę i stan somatyczny, co niekoniecznie przejawia się w konkretnej chorobie (wyrok SN z dnia 18 lutego 2004 r., V CK 269/03, LEX nr 238971).

W świetle zebranych przez Sąd dowodów nie sposób wywieść, że wskutek śmierci K. P. sytuacja życiowa powódki E. P. (1) uległa znacznemu pogorszeniu. Po pierwsze nie zostało dowiedzione, iż powódka prowadziła ze zmarłym wspólne gospodarstwo domowe, gdyż ustalono iż mieszkał poza domem odwiedzając jedynie matkę i siostrę. Po wtóre zmarły przed wypadkiem był zarejestrowany jako osoba bezrobotna oraz posiadał orzeczenie o niepełnosprawności, otrzymując z tego tytułu zasiłek stały w wysokości od ok. 324 do 634 złotych miesięcznie, jednakże data do jakiej orzeczenie o niepełnosprawności zostało wobec niego wydane to październik 2007 roku, a więc w chwili śmierci zmarłemu nie przysługiwało już świadczenie z tytułu niepełnosprawności. Co prawda powódki podnosiły, iż zmarły podejmował się prac dorywczych, a otrzymane środki finansowe pozostawiał w domu matki a ona korzystała z nich w celu zakupu żywności, jednakże miało to miejsce na długo przed śmiercią zmarłego.

Mając na uwadze powyższe, roszczenie w tym zakresie podlegało oddaleniu jako niezasadne.

Powódki E. P. (1) oraz D. P. (1) wniosły o zasądzenie na ich rzecz solidarnie od powodów o renty z tytułu śmierci brata, odpowiednio kwot po 465 złotych oraz po 100 złotych miesięcznie płatnych do 10-tego każdego miesiąca.

Materialnoprawną podstawę żądań powódek w zakresie renty stanowi natomiast przepis art. 446 § 2 k.c. Jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, przepis art. 446 § 2 zd. 1 k.c. przyznaje osobom, względem których ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, możliwość żądania od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego. Krąg podmiotów uprawnionych do renty wyznacza istnienie obowiązku alimentacyjnego, obciążającego zmarłego w stosunku do osoby pośrednio poszkodowanej przez jego śmierć (por. art. 23, 27, 60, 128 i n. k.r.o.). Nie wystarczy jednak, aby podmiot tylko należał do kręgu potencjalnie uprawnionych do żądania alimentów od zmarłego, lecz konieczne jest, aby spełnione zostały ustawowe przesłanki aktualizujące obowiązek świadczenia (np. niemożność samodzielnego utrzymania się, niedostatek). Nie ma natomiast znaczenia dla żądania renty faktyczne wykonywanie lub niewykonywanie obowiązku alimentacyjnego przez zmarłego (por. wyrok SN z 24 sierpnia 1990 r., I CR 422/90, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 124). Nie ma też znaczenia, że potrzeby uprawnionego zaspokajały osoby trzecie (np. rodzina zastępcza); por. wyrok SN z 16 grudnia 1986 r., IV CR 442/86, OSN 1988, nr 4, poz. 49.

Bezspornym jest, że na zmarłym K. P. ciążył wobec matki i siostry obowiązek alimentacyjny. Jednakże brak było ze strony zmarłego zabezpieczenia finansowego na rzecz powódek, albowiem zmarły korzystał wyłącznie ze świadczeń z

opieki społecznej nadto utracił to prawo na miesiąc przed śmiercią. Z tego względu powództwo w tym zakresie również jako nieuzasadnione podlegało oddaleniu przez Sąd.

W myśl art. 359 § 1 k.c. odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub decyzji innego właściwego organu. W niniejszej sprawie źródłem roszczenia o odsetki jest przepis art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym dłużnik, który nie spełnia świadczenia w odpowiednim terminie dopuszcza się opóźnienia i wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego.

Stosownie do treści art. 455 k.c. roszczenie wierzyciela wobec dłużnika staje się wymagalne wraz z nadejściem terminu do spełnienia świadczenia. Jeżeli termin ten nie jest oznaczony, ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

O odsetkach od zasądzonych na rzecz powódki E. P. (1) oraz powódki D. P. (1) świadczeń należało orzec od dnia 18 lipca 2013 roku, tj. od dnia wniesienia pozwu do Sądu przez obie powódki. W pozostałym zakresie żądanie jako nieuzasadnione podlegało oddaleniu.

Z uwagi na to, że żądanie powoda nie zostało uwzględnione w całości, sąd o kosztach procesu rozstrzygnął na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. – zasady stosunkowego rozliczenia kosztów.

Sąd obciążył pozwanych obowiązkiem poniesienia opłaty od nieopłaconych pozwów w kwocie 15.000 złotych oraz poniesionych wydatków, proporcjonalnie do tego w jakiej części przegrali oni proces, co odpowiada odpowiednio kwocie 2.489 złotych.

Z uwagi na zwolnienie od kosztów sądowych pozwanych Sąd zasądził od Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Łodzi koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwany przez profesjonalnych pełnomocników z urzędu.